

เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา

เรื่อง “การผูกขาดทางธุรกิจกับการเมือง”

จัดโดย เครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชัน (คปต.) ร่วมกับ สมาชิกวุฒิสภา

วันที่ 8 กรกฎาคม 2545 เวลา 9:00 - 12:00 น.

ณ ห้องรับรอง 1-2 ชั้น 3

อาคารรัฐสภา 3

รัฐสภา

การผูกขาดทางธุรกิจกับการเมือง

โดย

สุริยะใส กตะศิลา

คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย

รจิตกนก จิตมั่นชัยธรรม

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

สารบัญ

หน้า

1. บทนำ	3-1
2. ขนาดของธุรกิจผูกขาดในประเทศไทย.....	3-3
3. ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางการเมือง ธุรกิจผูกขาด และกลไกการกำกับดูแล	3-8
3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีผลประโยชน์ทางการเมือง และ ธุรกิจผูกขาด	3-8
3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลการแข่งขัน และธุรกิจผูกขาด	3-12
4. ผลงานของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า.....	3-14
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	3-16
บรรณานุกรม	3-19
ภาคผนวก.....	3-21

สารบัญตารางและรูป

ตารางที่ 1	ขนาดของบริษัทเอกชนและรัฐวิสาหกิจ (ประเภทมหาชน) ที่อาจจะมีอำนาจเหนือตลาดปี 2543.....	3-4
ตารางที่ 2	ตัวอย่างรายชื่อและพฤติกรรมทางการแข่งขันของบริษัทเอกชนที่อาจจะมีอำนาจเหนือตลาด (ส่วนแบ่งตลาดมากกว่า 33.33%).....	3-6
ตารางที่ 3	ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจผูกขาดและการเมือง	3-10
ตารางที่ 4	ความสัมพันธ์ของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า และ กรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการกับธุรกิจและการเมือง	3-13
รูปที่ 1	วงจรความสัมพันธ์ทางอำนาจทางการเมืองกับธุรกิจผูกขาด	3-2

การผูกขาดทางธุรกิจกับการเมือง

1. บทนำ

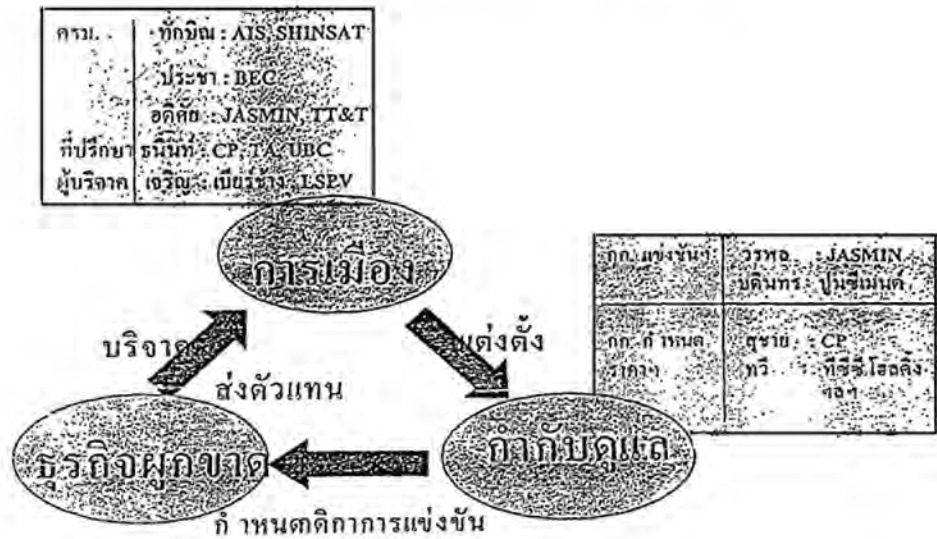
แม้ว่าพฤติกรรมการเอื้อประโยชน์ทางการเมืองของนักธุรกิจและนักการเมือง เช่น พฤติกรรมการคอร์รัปชันในกระทรวงต่างๆ การให้สัมปทานกับบุคคลเฉพาะกลุ่ม และอิทธิพลในตำแหน่งทางราชการรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องได้เกิดขึ้นมานานแล้วในช่วงเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา แต่พฤติกรรมการทุจริตส่วนใหญ่ในอดีตเป็นการเอื้อประโยชน์ซึ่งไม่แสดงกลุ่มผลประโยชน์ที่เด่นชัด อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ของการเข้ามาในวงจรรอำนาจของกลุ่มธุรกิจได้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะในรัฐบาลชุดปัจจุบันภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เนื่องจากคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลหลายคนในรัฐบาลมีพื้นฐานมาจากการเป็นนักธุรกิจและมีกลุ่มทุนสนับสนุนจากธุรกิจขนาดใหญ่หลายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชิน คอร์ปอเรชั่น ของครอบครัวนายกรัฐมนตรีทักษิณ กลุ่มบริษัท บีอีซี เวิลด์ ของนายประชา มาลินนที รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม และ กลุ่มจัสมิน และทีทีแอนด์ที ของนายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าวจึงได้เกิดหัวข้อวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียในผลประโยชน์ต่างๆ อย่างกว้างขวาง

เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มธุรกิจรายใหญ่ที่เข้ามามีอำนาจทางการเมืองเป็นกลุ่มธุรกิจผูกขาดแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจโทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์มือถือ สุรา เบียร์ คาวเทียม อาหารสัตว์ ฯลฯ นอกจากนี้ กรรมการผู้กำหนดกติกาการแข่งขัน ได้แก่ คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าและคณะกรรมการกลางเพื่อกำหนดราคาสินค้าและบริการ ก็ยังมีตัวแทนจากกลุ่มธุรกิจดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ ซึ่งหมายถึง กลุ่มทุนได้เข้าไปยึดกลไกสำคัญในการสร้างความเป็นธรรมทางการค้าอีกด้วย ดังนั้น การที่กลุ่มบุคคลใดจะรักษาอำนาจและความมั่งคั่งในธุรกิจผูกขาดได้จะต้องอาศัยอำนาจทางการเมืองประกอบกับกลไกการกำกับดูแลที่หย่อนยาน หรืออาจจะกล่าวได้ว่า วงจรความสัมพันธ์ของอำนาจทางธุรกิจและการเมืองจำเป็นต้องมีการเอื้อผลประโยชน์ระหว่างกัน

วงจรความสัมพันธ์ทางอำนาจคือ การที่ทั้ง 3 กลุ่ม มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันและกันเพื่อผลประโยชน์ที่ทุกฝ่ายจะได้รับ กล่าวคือ กลุ่มธุรกิจผูกขาดซึ่งต้องอาศัยประโยชน์จากรัฐและสัมปทาน ก็มักจะเป็นผู้บริจาคเงินให้กับพรรคการเมือง และเมื่อพรรคการเมืองนั้นๆได้เข้าไปเป็นรัฐบาลก็จะตอบแทนโดยการให้ผู้สนับสนุนรายใหญ่หรือตัวแทนดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี หรือตำแหน่งทางการเมืองอื่นๆ ซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นลักษณะของการต่างตอบแทน นอกจากนี้ หากคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากฝ่ายการเมืองและมีผลประโยชน์ร่วมกับธุรกิจ

ผูกขาดแล้ว คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดกติกาการแข่งขันของธุรกิจเอกชน ก็อาจจะมีได้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อผู้บริโภคอย่างแท้จริงเนื่องจากปัญหาของผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) นั้นเอง (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 วงจรความสัมพันธ์ทางอำนาจทางการเมืองกับธุรกิจผูกขาด

ที่มา คณะกรรมการพรรคเพื่อประชาชนไทย

เพื่อศึกษาถึงวงจรความสัมพันธ์ระหว่าง “ธุรกิจผูกขาด” “การเมือง” และ “กลไกการกำกับดูแลของรัฐ” คณะผู้วิจัยได้ทำการประมวลข้อมูลรายชื่อบุคคลที่น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละส่วน โดยได้เก็บข้อมูลมากกว่า 2,500 รายชื่อ อันเป็นข้อมูลจากการเป็นผู้ถือหุ้นและ/หรือเป็นกรรมการในบริษัทต่างๆ ที่อาจจะมีความสัมพันธ์กับนักการเมืองและผู้กำกับดูแลกฎหมายการแข่งขันทางการค้า อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้มีได้มีได้แสดงว่า บุคคลดังกล่าวมีการกระทำใดๆ ที่อาจเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกัน ซึ่งทั้งนี้ คำจำกัดความของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย เป็นดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวโยงกับการเมือง หมายถึง คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดปัจจุบัน ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ที่ปรึกษาและเลขานุการของรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการ รวมทั้งผู้ที่บริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองช่วงปี 2541-2544¹
2. ผู้ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวโยงกับธุรกิจผูกขาด หมายถึง นักการเมืองรวมถึงคณะกรรมการผู้มีหน้าที่กำกับดูแลที่เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทแม่และบริษัทลูก นักการเมืองรวมถึงคณะกรรมการ

¹ ข้อมูลการบริจาค คือ สถิติการบริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองซึ่ง รายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตั้งแต่ปี 2541-2544 ซึ่งเป็นข้อมูลทางเอกสาร แต่ในความเป็นแล้ว เงินบริจาคไปพรรคการเมืองลงความเป็นจริงน่าจะมียังจำนวนมาก

ผู้มีหน้าที่กำกับดูแลที่มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัทแม่และบริษัทลูก และญาติใกล้ชิดของ นักการเมืองและคณะกรรมการผู้มีหน้าที่กำกับดูแล เช่น สามี/ภรรยา ลูก และพี่น้อง (โดยเฉพาะผู้ที่มีนามสกุลเดียวกัน) ที่เป็นกรรมการหรือผู้ถือหุ้นในธุรกิจผูกขาด

3. ผู้ที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาด หมายถึง กรรมการใน คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าปี 2543 และ 2545 และในคณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการปี 2543 และ 2545

ทั้งนี้ ในการประมวลความสัมพันธ์ของกลุ่มธุรกิจกับการเมืองและคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า ผู้วิจัยได้ใช้ฐานข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์และกรมทะเบียนการค้าที่เป็นทางการ

ลำดับของรายงานวิจัยจะเริ่มจากการเสนอให้เห็นถึงขนาดและพฤติกรรมของธุรกิจผูกขาด ในประเทศไทย ในส่วนที่ 2 จะเป็นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางการเมือง ธุรกิจผูกขาด และ กลไกการกำกับดูแล และส่วนสุดท้ายจะเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

2. ขนาดของธุรกิจผูกขาดในประเทศไทย

แม้คณะรัฐมนตรี ยังมีได้อนุมัติค่านิยามของ "ผู้มีอำนาจเหนือตลาด" ตามมาตรา 25 ของ พระราชบัญญัติแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542 (ณ มี.ย. 2545) คณะผู้วิจัยได้ใช้นิยามที่เคยมีการนำเสนอ ในอดีตโดยคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าชุดเดิมที่สิ้นวาระไปเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 คือ ธุรกิจที่มีส่วนแบ่งตลาดมากกว่า 33.33% และมีรายได้มากกว่า 1,000 ล้านบาท ทั้งนี้ งานศึกษาได้ รวบรวมธุรกิจซึ่งอาจจะเข้าข่ายการเป็นผู้มีอำนาจเหนือตลาด ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และที่มีได้ จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในหลายประเภทอุตสาหกรรม เช่น ธุรกิจโทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์ระบบบอกรับสมาชิก ปูนซีเมนต์ สุรา-เบียร์ ฯลฯ จำนวน 21 บริษัท ตามที่ปรากฏในตารางที่ 2

จากการศึกษาพบว่า รายได้รวมของธุรกิจผูกขาดหรือที่อาจจะมีอำนาจเหนือตลาดมีสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 8.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) (ตารางที่ 2) และธุรกิจผูกขาดเฉพาะที่จดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์เป็นบริษัทมหาชนมีส่วนแบ่งรายได้สูงถึงร้อยละ 18 ของรายได้รวมใน ตลาดหลักทรัพย์ นอกจากนี้ ถ้าวรวมบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และ บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่ผูกขาดแล้ว สัดส่วนรายได้ของธุรกิจผูกขาดจะเพิ่มขึ้นเป็นกว่าร้อยละ 60 ของ รายได้ในตลาดหลักทรัพย์ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ขนาดของบริษัทเอกชนและรัฐวิสาหกิจ (ประเภทมหาชน) ที่อาจจะมีย่านางเหนือตลาดปี 2543 /1

ลำดับ	ชื่อบริษัท	รายได้ปี 2543 (ล้านบาท)	กำไร/สุทธิได้รวมที่ ต่อคนถือหุ้นปี 43	รายได้/GDP	กำไรปี 2543 (ล้านบาท)	ส่วนแบ่งตลาด
บริษัทจดทะเบียน (ประเภทบริษัทเอกชน) ที่อาจจะมีย่านางเหนือตลาด						
1	บริษัท แอควานซ์ อินโฟร เซอร์วิสเซอริวิต*	28,013.5	3.0%	0.6%	4,385.5	52.5
2	บริษัท ซินแซทเทลไลท์	2,519.8	0.3%	0.1%	641.9	100.0
3	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร****	35,850.6	3.8%	0.7%	1,773.6	40.5
4	บริษัท เทลคอมเอเชีย (TA)	9,613.7	1.6%	0.2%	- 2,648.7	50.0
5	บริษัท UBC	2,633.8	0.3%	0.1%	-966.46	100.0
6	บริษัท โทเทคคอม แอนด์ คอมมูนิเคชั่น (TT&T) และ JASMIN	5,627.9	0.6%	0.1%	126.3	50.0
7	บริษัท บีอีซี เวิลด์***	2,967.9	0.3%	0.1%	956.2	40.0
8	บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย (มหาชน)	72,195.6	7.6%	1.5%	5,236.2	46.5
9	บริษัท แอควานซ์ โซลาร์ โกร	7,753.5	0.8%	0.2%	-311.44	48.0
10	บริษัท ไทย เซมิคอนดักเตอร์ **	6,586.7	0.7%	0.1%	- 496.0	37.0
รวมบริษัทเอกชน (1)		175,763.0	1.8%	0.3%	10,175.8	
บริษัทจดทะเบียน (ประเภทรัฐวิสาหกิจ) ที่อาจจะมีย่านางเหนือตลาด						
11	บริษัท การบินไทย (มหาชน)	123,351.7	13.0%	2.5%	4,716.8	มากกว่า 90 **
12	บริษัท ปตท. (มหาชน)	295,316.9	31.2%	6.0%	18,658.5	38.0
รวมรัฐวิสาหกิจ (2)		418,668.6	44.2%	8.5%	23,375.3	
รวมบริษัทเอกชนและรัฐวิสาหกิจ (1+2)		694,431.6	6.0%	1.8%	33,551.1	

- หมายเหตุ /1 ขนาดของบริษัทเอกชนที่นำมาคำนวณเป็นเพียงบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ ไม่รวมบริษัทเอกชนในธุรกิจอื่นๆ เช่น แอควานซ์ LSPV สอนคำ โคโยต้า ฯลฯ
- /2 รายได้ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ในปี 2543 ทั้งหมด เท่ากับ 947,742.36 ล้านบาท
- /3 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ปี 2543 4,904,700 ล้านบาท
- * หมายถึง ข้อมูลจากรายงานการสำรวจพฤติกรรมทางการตลาดเพื่อสนับสนุนการแข่งขัน , สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ปี 2545
  - ** หมายถึง ส่วนแบ่งตลาดของสายการบินในประเทศไทย
  - *** หมายถึง ส่วนแบ่งตลาดคิดจากรายได้จากรายได้กำไรโฆษณา จากข้อมูลของ AC Neilson ปี 2544
  - **** หมายถึง ส่วนแบ่งตลาดของบริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหารสัตว์ ปี 2543

ที่มา ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ (27/8/44) และคำนวณโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

การผูกขาดของธุรกิจในประเทศไทยเกิดจากปัจจัยที่หลากหลาย เช่น ธุรกิจต้องใช้เงินลงทุนสูง จึงมีผู้ประกอบการน้อยรายในตลาด ผู้ประกอบการที่มีอำนาจตลาดมีพฤติกรรมที่เป็นการกีดกัน การแข่งขันทำให้ไม่มีคู่แข่งหรือมีคู่แข่งน้อยราย หรืออาจจะเกิดจากนโยบายหรือกฎเกณฑ์การกำกับดูแลของภาครัฐที่ไม่เอื้อให้มีการแข่งขัน เช่น การให้สัมปทานผูกขาด การควบคุมการออกใบอนุญาต การประกอบธุรกิจ หรือการที่รัฐต้องการให้รัฐวิสาหกิจเป็นผู้ผูกขาดตลาดดังเช่นในกรณีของบริการ สาธารณูปโภคพื้นฐานหลายประเภท ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยพบว่าบริษัทเอกชนที่อาจจะเข้าข่ายการมีอำนาจ เหนือตลาด ประกอบด้วยธุรกิจโทรศัพท์มือถือ (บริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส – ส่วนแบ่งตลาด 52.5%) ดาวเทียม (บริษัท ชินแซทเทลไลท์ – 100%) โทรศัพท์พื้นฐาน (บริษัท เทเลคอมเอเชีย – 50%) โทรศัพท์ระบบบอกรับสมาชิก (บริษัท ยูไนเต็ด บอร์ดคาสติ้ง คอร์ปอเรชั่น (UBC) – 100%) ปูนซีเมนต์ (บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย – 46.5%) สุรา (บริษัทแอลเอสพีวีและบริษัทย่อย – 91.8%) เบียร์ (บริษัทเบียร์ไทย (1991) – 64%) และอาหารสัตว์ (บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร – 40.46%) เป็นต้น (ตารางที่ 2)

จากการศึกษาในพฤติกรรมการแข่งขันของอุตสาหกรรม และจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ในธุรกิจต่างๆ โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย² พบว่า ธุรกิจผูกขาดเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมทางการแข่งขันซึ่งอาจแสดงถึงการกีดกันที่ไม่เป็นธรรมหลายกรณีทั้งในอดีตและปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็น พฤติกรรมการบังคับมิให้ผู้ค้าปลีกขายสินค้าของคู่แข่ง (Exclusive dealing) เช่น กรณีของธุรกิจ จักรยานยนต์ (ฮอนด้า) และยางรถยนต์ (สยามมิชลิน) บังคับขายสินค้าฟุ้ง เช่น กรณีการขายสุราฟุ้ง เบียร์และฟุ้งน้ำดื่มบรรจุขวด พฤติกรรมการกำหนดคราคร่วมกัน เช่น กรณีของธุรกิจโทรศัพท์มือถือ และ ปูนซีเมนต์ หรือการทุ่มตลาดเพื่อทำลายคู่แข่งในกรณีสุราและเบียร์ เป็นต้น (ตารางที่ 2)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2545). โครงการสำรวจพฤติกรรมทางการตลาด เพื่อสนับสนุนระบบการแข่งขันตามโครงการส่งเสริมระบบการแข่งขันทางการค้าที่เกี่ยวข้องการค้าการส่งออก.

ตารางที่ 2 ตัวอย่างรายชื่อและพฤติกรรมทางการเงินของบริษัทเอกชนที่อาจจะมีอำนาจเหนือตลาด (ส่วนแบ่งตลาดมากกว่า 33.33%)

ลำดับ	หมวด	ชื่อบริษัท	สินค้า	รายได้ปี 2543 (ล้านบาท)	รายได้ GDP %	กำไรปี 2543 (ล้านบาท)	กำไรราย %	ส่วนแบ่ง ตลาดปี 44 (%)	พฤติกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อความเป็นธรรมในตลาดแข่งขัน
1	สื่อสาร	บริษัท เอลคาบารีอินโฟเทค จำกัด	โทรศัพท์มือถือ บ. AIS	28,013.5	0.6%	4,585.5	16.4%	52.5	- โหมคึก ได้ร่วมกับบริษัทอื่น กำหนดราคาบริการรายเดือน 500 บาทเท่ากับคุณวิทย์ - มีกิจกรรมส่งเสริมการขายสินค้าช่วงถือ บริษัทเป็นผู้ได้รับเงินปันผลรายไตรมาส พยายามจำกัดช่องทางการซื้อเครื่องของผู้บริโภค โดยคงผู้ซื้อมาตามเพื่อให้ผู้บริโภคซื้อเครื่องจากผู้ขายของตน
2		บริษัท โปเทล เอเชีย คอมมูนิเคชั่นส์**	โทรศัพท์มือถือ บ. TAC	22,946.2	0.5%	647.8	2.8%	40.7	- โหมคึก ได้ร่วมกับบริษัทอื่น กำหนดราคาบริการรายเดือน 500 บาทเท่ากับคุณวิทย์
3		บริษัท เทลคอมเอเชีย (TA)	โทรศัพท์พื้นฐาน	9,613.7	0.2%	-2,648.7	-27.6%	50.0	ซึ่งไม่มีผลการศึกษา
4		บริษัท TT&T และ JASMIN	โทรศัพท์พื้นฐาน	5,627.9	0.1%	126.3	2.2%	50.0	ซึ่งไม่มีผลการศึกษา
5	เครื่องเล่น	บริษัท เบต้าไทย (1991) (บริษัทน้องของแอลเอสพี)**	เบต้าซีดี	28,766.4	0.6%	3,524.0	12.3%	64.0	- มีการบังคับค่านำเข้าเงินนำเขยสินค้าพวง (กรณีนำเข้ามาเป็นวง) - การกำหนดราคาต่ำกว่าตลาด โดยมีจุดประสงค์ลดราคา - บริษัทมีผู้ใช้กำลังศึกษาสินค้าของคู่แข่ง (Exclusive dealing)
6		บ. แอลเอสพี และบ. ยอเย่น บ. แสวงไฮมา บ. สุราษฎร์ธานี บ. สุรา พิเศษพิหาร บ. สุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ พิหาร	62,465.9	1.3%	1,890.4	3.0%	91.8	- มีการบังคับค่านำเข้าเงินนำเขยสินค้าพวง - การกำหนดราคาสูงกว่าจุดคุ้มทุนเพื่อลดการขายกลุ่มในกิจการเชิง - บริษัทมีผู้ใช้กำลังศึกษาสินค้าของคู่แข่ง (Exclusive dealing) - การกำหนดปริมาณการขายขั้นต่ำ
7	ธุรกิจ เกม	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร***	ธุรกิจการเกษตร	35,850.6	0.7%	1,773.6	4.9%	40.46***	- การจำกัดจำนวนค่านำเข้า (Exclusive distribution) - บริษัทมีผู้ใช้กำลังศึกษาสินค้าของคู่แข่ง (Exclusive dealing)
8	โทรทัศน์	บริษัท UBC	เคเบิลทีวี UBC	2,633.8	0.1%	-966.46	-36.7%	100.0	- คงหาแหล่งของผู้บริโภค (สมาชิก) โดยมีแพคเกจของในราคาที่สูงขึ้น
9		บริษัท บีอีซี บีเค***	ช่อง 3	2,967.9	0.1%	956.2	32.2%	40.0	ซึ่งไม่มีผลการศึกษา
10	ยานยนต์	บริษัท ไทยฮอนด้า แมนูแฟคเจอร์ริง***	รถจักรยานยนต์ ฮอนด้า	28,618.6	0.6%	1,467.9	5.1%	75.0	- บริษัทมีผู้ใช้กำลังศึกษาสินค้าของคู่แข่ง (Exclusive dealing) - การจำกัดการเข้าถึงปัจจัยการผลิต (เช่น ตัวถังจักรยานยนต์)
11		บ. โตโยต้ามอเตอร์ (ประเทศไทย)**	รถโตโยต้า	53,788.0	1.1%	-2,936.0	-5.5%	36.0	ซึ่งไม่มีการศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางการเมือง ธุรกิจผูกขาด และกลไกการกำกับดูแล

จากการประมวลผลความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจผูกขาด ผู้มีผลประโยชน์ทางการเมือง และผู้กำกับดูแลการแข่งขัน คณะผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็น 2 ระดับคือ ความสัมพันธ์ของ ผู้มีผลประโยชน์ทางการเมืองกับธุรกิจผูกขาด และความสัมพันธ์ระหว่างผู้กำกับดูแลการแข่งขันกับธุรกิจผูกขาด

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีผลประโยชน์ทางการเมือง และ ธุรกิจผูกขาด

คณะผู้วิจัยพบว่า ผู้ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น ครอบครัวของคณะรัฐมนตรี ในรัฐบาลชุดปัจจุบัน ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ที่ปรึกษาและเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจผูกขาดตั้งแต่การเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทแม่และบริษัทลูก หรือเป็นกรรมการในบริษัทแม่และบริษัทลูก (รวมถึงญาติของนักการเมือง) ทั้งนี้ กลุ่มธุรกิจที่เข้าข่ายการเป็นธุรกิจผูกขาดที่อาจจะมีผลประโยชน์ร่วมกับกลุ่มการเมืองทั้งทางตรง โดยการเป็นรัฐมนตรี และทางอ้อม โดยการเป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้บริจาคเงินหรือทำธุรกิจด้วย ซึ่งมีอย่างน้อย 6 ตระกูล ประกอบด้วย ตระกูลชินวัตร โภชราวมิก มาลินนท์ เจียรวนนท์ สิริวัฒนภักดี และจิ้งรุ่งเรืองกิจ (รวมตระกูลจุฬาลงกรณ) โดยปรากฏผลดังต่อไปนี้

1. ตระกูลชินวัตร - ซึ่งมีธุรกิจโทรศัพท์มือถือและดาวเทียม เช่น บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส และบริษัท ชินแซทเทลไลท์ มีดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และให้นายพานทองแท้ ชินวัตร นายบรรณพจน์ คามาพงศ์ และนางสาวอัยลักษณ์ ชินวัตร เป็นกรรมการและผู้ถือหุ้นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส และบริษัทลูก นอกจากนี้ ครอบครัวคือคุณหญิงพงพาน และ ดร. ทักษิณ ชินวัตร และบริษัทในเครือ (บริษัท ชินแซทเทลไลท์ บริษัท เอสซีเมฆบอกร์ ฯลฯ) ก็ยังเป็นผู้บริจาคให้พรรคไทยรักไทยจำนวนรวมมากกว่า 340 ล้านบาท

2. ตระกูลโภชราวมิก - นายอดิศักดิ์ โภชราวมิก เป็นทั้งผู้ดำรงตำแหน่งในรัฐบาล คือเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และยังถือหุ้นในบริษัทไทย เทเล โฟน แอนด์ เทเลคอมมูนิเคชั่น (ทีทีแอนด์ที) และให้ลูกถือหุ้นในบริษัทจัสมิน อินเตอร์เนชั่นแนล และทีทีแอนด์ที อีกทั้งลูกชายของนายอดิศักดิ์คือนายพิชญ์ โภชราวมิกก็ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการบริษัททีทีแอนด์ทีและบริษัทย่อยทั้งหลาย นอกจากนี้ นายอดิศักดิ์ ก็ยังเป็นผู้บริจาคเงินให้พรรคการเมืองคือไทยรักไทย จำนวน 50,000 บาท อีกด้วย

¹ ส่วนใหญ่อยู่ในรายชื่อ ถูก และพ้อง ซึ่งมีนามสกุลเหมือนกัน

3. ตระกูลมาลินนท์ – นายประชา มาลินนท์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม โดยมีธุรกิจโทรทัศน์ ของบริษัท บีบีซีเวิลด์ และบริษัทย่อย ซึ่งให้พี่น้องและลูกถือหุ้นและเป็นกรรมการ นอกจากนี้ นายประชา ก็เป็นผู้บริจาคของพรรคไทยรักไทยจำนวน 100,000 บาท

4. ตระกูลจิงรุ่งเรืองกิจ และจุฬางกูร⁴ - มีนายสุริยะ จิงรุ่งเรืองกิจซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม โดยครอบครัวจิงรุ่งเรืองกิจและจุฬางกูรถือหุ้นและเป็นกรรมการในบริษัทต่างๆในเครือซัมมิท ซึ่งประกอบธุรกิจผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ส่งออก นอกจากนี้ นายสุริยะ จิงรุ่งเรืองกิจ และนายสรรเสริญ จุฬางกูร และบริษัท เอ็มลิ่งค์ คอร์ปอเรชั่น (ธุรกิจขายโทรศัพท์มือถือ และคอมพิวเตอร์) ซึ่งมีนายสุริยะเป็นประธานคณะกรรมการ ก็เป็นผู้บริจาคเงินให้พรรคไทยรักไทยจำนวน 260,000 บาท

5. ตระกูลเจียรนวนนท์ - มีนายธนิษฐ์ เจียรนวนนท์ เป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (นายสมคิด จาคูศรีพิทักษ์) ดำเนินธุรกิจอาหาร และอาหารสัตว์ ของเครือเจริญโภคภัณฑ์ และได้ให้บริษัทในเครือเช่น บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อีสาน และบริษัท ไวร์เออ แอนด์ ไวร์เลส เป็นผู้บริจาคเงินให้พรรคไทยรักไทย 200,000 บาท⁵

6. ตระกูลสิริวิวัฒน์ภักดี - แม้ว่านายเจริญ สิริวิวัฒน์ภักดี ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นและกรรมการในบริษัท แอลเอสทีวี บริษัทแสวงโสภน บริษัทเบียร์ไทย (1991) และบริษัทในเครือ จะมีได้มีตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีหรือที่ปรึกษารัฐมนตรีคนใดอย่างเป็นทางการ แต่ก็บริจาคเงินให้พรรคไทยรักไทยผ่านบริษัทแสวงโสภน 100,000 บาท⁶ และยังมีการประกอบธุรกิจกับนายกรัฐมนตรีอีกด้วย⁷

ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าธุรกิจผูกขาดและการเมืองมีสายสัมพันธ์ เป็นที่น่าสังเกตว่า ธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองทั้งหมดเป็นธุรกิจที่ผูกขาด อาจจะเข้าข่ายการมีอำนาจเหนือตลาดทั้งสิ้น และบริษัทเหล่านั้นก็ยังมีพฤติกรรมทางการค้าที่อาจจะเข้าข่ายการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมอีกด้วย (เปรียบเทียบ กับข้อมูลในตารางที่ 2)

⁴ นายสรรเสริญ จุฬางกูรเป็นที่ขายของนายสุริยะ จิงรุ่งเรืองกิจ

⁵ บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ ก็เป็นผู้บริจาคเงินให้กับพรรคประชาธิปัตย์เช่นกัน

⁶ บริษัทแสวงโสภนก็ได้รับบริจาคเงินให้กับพรรคประชาธิปัตย์เช่นกัน

⁷ นายเจริญ สิริวิวัฒน์ภักดี ให้ชื่อไป น.ม.อ.บ.จ.ซี.ซี.แบมเบงเม้นท์ แอนคิลเวดอลอแม็ทท์ จาก บ. SCo๓๓๓๓ ผู้ถือหุ้นใหญ่ในลัมปทานศูนย์ ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เมื่อต้นปี 2545

ตารางที่ 3 ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจภาคและการเมือง

นามสกุล ตำแหน่ง	การเป็นกรรมการบริษัทและผู้ถือหุ้น	บริษัทที่ตนเองเป็นเจ้าของ บ. จัสมิน อินเทอร์เน็ต บ. ขอบ	นาย พิชญ์ และนายอนุพงษ์ โทธราณี	บริษัทจัสมิน อินเทอร์เน็ต จำกัด (มหาชน)	นายอดิษฐ์ โทธราณี 50,000 บาท	รัฐมนตรีกระทรวง
โทธราณี	นาย พิชญ์ โทธราณี	บริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) (บริษัทของ บ. จัสมิน อินเทอร์เน็ต)	นายอดิษฐ์ โทธราณี	บริษัท โททเทล โนเนตเทคโนโลยี เซ็น จำกัด (มหาชน)	นายอดิษฐ์ โทธราณี 50,000 บาท	นายอดิษฐ์ โทธราณี บ.ว.กระทรวงพาณิชย์
จิวัตร	นายบรรพต คณาพงศ์	กรรมการบริษัท จินคอร์ปอเรชั่น	นายพนาทนต์ จิวัตร	ผู้ถือหุ้นบริษัท จินคอร์ปอเรชั่น	คุณหญิงพนา จิวัตร 335 ล้านบาท, ดร. ทักนิช จิวัตร 25 ล้านบาท, นายอาวุธ จิวัตร 225,733 บ., น. จิวัตร ไร่ต์ตนาห์เกิดสิง 100,000 บาท, น.จินเชพทาต์ 30,000 บาท, น. เอสซีแซทเซอร์กั 50,000 บ.	ดร. ทักนิช จิวัตร นายกรัฐมนตรี
นายณนัท	นายวิชัย ประสาร ไร่วัตร นิก้า นลินนท์	กรรมการบริษัท บิซีซี เวิลด์	นางประวิทย์ ไร่คณา ประจวบ อิมทรา ประธาร นิก้า แดกสิน แพรเชอเนล นลินนท์	ผู้ถือหุ้นบริษัท บิซีซี เวิลด์ (มหาชน)	ประรา นลินนท์ 100,000 บาท	ประรา นลินนท์ บพ.คมนาคม
รุ่งเรืองกิจ และ สุหาญ	นายวิชัย ประสาร ไร่วัตร นิก้า นลินนท์ นาย หัสนา รุ่งเรืองกิจ และ นาย สรณัฐย์ สุหาญ	กรรมการ บ. ย่อยของ บิซีซี เวิลด์ เช่น บ. มารกอดเอ็ม เตร์ทีเคเนลันท์ บ.ยู เอ็มดี ไอ คอร์ปอเรชั่น และอื่นๆ กรรมการบ.ไบเทคหรือซีเอ็มทีประมาณ 40 บริษัท รวมทั้ง บริษัท เอเชียนไอพีพี (บ. ย่อยของธนาคาร มอเดิร์น)	นายสรรณัฐย์ มาทพัตย์คานี นายอภิชาติ นายทวีศักดิ์ สุหาญ นายสุวิชัย นายทัตนา นาย โทม นงนุชวิภา รุ่งเรืองกิจ ฯลฯ	ผู้ถือหุ้นบริษัท ไบเทคหรือซีเอ็มทีประมาณ 40 บริษัท	สุวิชัย รุ่งเรืองกิจ 500,000 บาท	สุวิชัย รุ่งเรืองกิจ บพ.กระทรวงอุตสาหกรรม
บุญทรงฤกษ์	นายวิชัย และวิชัย บุญทรงฤกษ์ นายบุญชัย และวิชัย บุญทรงฤกษ์	กรรมการบริษัท TAC กรรมการบริษัทของ บ. TAC เช่นแทค หรือเทอร์ที น. ไร่คส์ไทม์ ซ็อบ ฯลฯ	นายบุญชัย และวิชัย บุญทรงฤกษ์	ผู้ถือหุ้น บิซีซี (ซึ่งถือหุ้น TAC)	สรณัฐย์ สุหาญ 100,000 บาท บ.เอ็มคิงค็ คอร์ปอเรชั่น และ บ. เอ็มคิงค็ เทคโนโลยีโปรดักชั่น 110,000 บ.	

รายชื่อผู้ถือหุ้น	การถือครองหุ้น	ชื่อผู้ถือหุ้น	ที่อยู่	อาชีพ	จำนวนหุ้น	มูลค่าหุ้น	ประเภทหุ้น
บรรดา	นาย ไทโรจน์ ทรัพย์ประภา	กรรมการบริษัท ไทยซอนต้า แมนูเฟกเจอร์ซิ่ง	นาย ไทโรจน์ ทรัพย์ประภา	นาย ไทโรจน์ ทรัพย์ประภา	ผู้ถือหุ้น บริษัท ไทยซอนต้า แมนูเฟกเจอร์ซิ่ง	กิตติกร ทรัพย์ประภา 15,000,000 บาท	
	นาย อรรถพร ทรัพย์ประภา	กรรมการบริษัท ไทยซอนต้า แมนูเฟกเจอร์ซิ่ง	นาย อรรถพร ทรัพย์ประภา	นาย อรรถพร ทรัพย์ประภา			
	นาย อรรถพร ทรัพย์ประภา	กรรมการบริษัท ทานาคะ พรินซ์ชั่น (ประเทศไทย) (บริษัทไทยซอนต้า)					
	นาย อรรถพร ทรัพย์ประภา	กรรมการสถานศึกษาเซนต์จอร์จ (บริษัทไทยซอนต้า) ซีเอสยู					
เจ้าพนักงาน	นาย อนันต์ เสือรวมทรัพย์	เป็นกรรมการในบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร (มหาชน) และบริษัทย่อยกว่า 40 บริษัท	นาย อนันต์ เสือรวมทรัพย์	นาย อนันต์ เสือรวมทรัพย์	นาย อนันต์ เสือรวมทรัพย์		
	นาย อนันต์ เสือรวมทรัพย์	เป็นกรรมการในบริษัทย่อย	นาย อนันต์ เสือรวมทรัพย์	นาย อนันต์ เสือรวมทรัพย์	นาย อนันต์ เสือรวมทรัพย์		
ศิริวัฒนภักดี	นายเจริญ สิริวัฒนภักดี	เป็นกรรมการในบริษัท แอลเอสที บริษัท แสง โสม บ. เบียร์ไทย (1991) และบริษัทย่อยต่างๆ อีกกว่า 30 บ.	นายเจริญ สิริวัฒนภักดี	นายเจริญ สิริวัฒนภักดี	นายเจริญ สิริวัฒนภักดี		
ตระกูลใหญ่	นาย วิวัฒน์ ตระกูลใหญ่	กรรมการบริษัท แอลเอสที					
	นาย พูน ตระกูลใหญ่	กรรมการบริษัทแสง โสม (ผู้ถือหุ้นแอลเอสที)					
	นาย วิวัฒน์ ตระกูลใหญ่	กรรมการบริษัทแสง โสม (ผู้ถือหุ้นแอลเอสที)					
ฐานะจากร	นาย ฐานะจากร ฐานะจากร	กรรมการตรวจสอบบริษัท เอเชียานซ์ อะโกร					
สิงห์เจริญวิวัฒน์	นาย พงษ์ศักดิ์ สิงห์เจริญวิวัฒน์	กรรมการบริษัท เอเชียานซ์ แปงปอร์ (บริษัทย่อยของบริษัท เอเชียานซ์ อะโกร)					
บุญประชัย	นาย สมประสิทธิ์ บุญประชัย	ประธานคณะกรรมการบริหาร AIS					
	นาย สมประสิทธิ์ บุญประชัย	กรรมการธนาคาร ค้าปลีกพารวอร์ค คอมมิวนิตี้แบงก์ น. เอเชียานซ์ เพรจิส เอเชียานซ์ ไรท์ดิส มาร์เก็ตติ้ง ฟา ค้านีพารวอร์ค ไซจูชั่น (บริษัทของ AIS)					
สุนทรวิวัฒน์	นาย สุนทรวิวัฒน์	กรรมการธนาคารซีบีไอ ไลฟ์ เซอร์วิส					
	นาย สุนทรวิวัฒน์						

ที่มา: ประมาณการโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนประเทศไทย

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลการแข่งขัน และธุรกิจผูกขาด

พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 เป็นกลไกการกำกับดูแลการแข่งขันจากภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้การประกอบธุรกิจเป็นไปอย่างเสรีและป้องกันมิให้เกิดการกระทำอันไม่เป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ คณะกรรมการที่ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับดูแลนี้ ได้แก่ คณะกรรมการแข่งขันทางการค้า และคณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ปี 2543 และ 2545

คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งรวมไม่เกิน 16 คน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2545 คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าประกอบด้วยรายชื่อดังต่อไปนี้

1. กรรมการโดยตำแหน่ง (4 ตำแหน่ง)

ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงการคลัง และอธิบดีกรมการค้าภายใน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง (8-12 ตำแหน่ง) ประกอบด้วย

- ตัวแทนจากกระทรวงพาณิชย์ 3 คน (ในปัจจุบัน (ปี 2545) ประกอบด้วย นายวรพล โสคติยานุรักษ์ นายกิจจา งานทวี และนายรักษ์ อุณหโกศา)
- ตัวแทนจากกระทรวงการคลัง 2 คน (ในปัจจุบันคือนายสถิตย์ ลิ่มพงศ์พันธุ์ และนายประสิทธิ์ กาญจนศักดิ์ชัย)
- ตัวแทนจากสภาหอการค้า 3 คน (ในปัจจุบันคือ นายประกิต ประทีปะเสน นายพงศ์ศักดิ์ อัสสกุล และนายวัชระ พรหมเชษฐ)
- ตัวแทนจากสภาอุตสาหกรรม 3 คน (ในปัจจุบันคือ นายประพัฒน์ โพธิ์วรกุล นายเขมทัต สุนทสิงห์ และนายฉัตรชัย บุญรัตน์)

คณะวิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้าในส่วนขององค์ประกอบของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าให้ตัวแทนจากภาคเอกชนเข้าเป็นคณะกรรมการอย่างน้อยมากกว่ากึ่งหนึ่ง (ดูรายชื่อของกรรมการทั้งหมดได้ในภาคผนวกที่ 1) ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อกังขาได้ว่า การให้ผู้ประกอบการจากภาคเอกชนซึ่งถือว่าเป็นผู้แข่งขันในตลาดทำหน้าที่เป็นผู้กำกับดูแลด้วยตนเองจะสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นกลางได้หรือไม่ โดยเฉพาะในกรณีที่กรรมการมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีอำนาจตลาด จากการสืบหาสายสัมพันธ์ทางธุรกิจคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าและคณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการทั้งในชุดที่แล้ว (ปี 2542) และชุดปัจจุบัน (ปี 2545) พบว่า กรรมการบางท่านที่มีความสัมพันธ์กับธุรกิจผูกขาดได้แก่

- นายอดิษฐ์ โทธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นประธานทั้งคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าและคณะกรรมการกลางเพื่อกำหนดราคาสินค้าและบริการ โดยตำแหน่ง ในปี 2545 ให้ครอบครัวเป็นผู้ถือหุ้นหรือเป็นกรรมการในบริษัทที่ที่แอนด์ที และจัสมีน อินเตอร์เนชันแนล
- นายบัณฑิต อิศวาณิชย์ คณะกรรมการแข่งขันทางการค้า ปี 2543 ซึ่งเป็นนิติกรใหญ่ บริษัทปูนซีเมนต์ไทย (มหาชน)
- ร.ท. สุชาช เชาววิเศษ (อดีตรับผิดชอบการค้าภายใน) ซึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า และคณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการ โดยตำแหน่ง ปี 2543 ที่มีการพิจารณาประเด็นการผูกขาดธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่ แต่ในปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการบริษัทเซเวน อีเลเวน ซึ่งอยู่ในเครือเจริญโภคภัณฑ์
- นายทวี บุตรสุนทร คณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ในปี 2543 ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทที่ซีซี โฮลดิ้ง (บริษัทลูกของกลุ่มแสวงโสภ)
- นายวรพล โสคติยานุรักษ์ ซึ่งเป็นตัวแทนภาควิชาการซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการแข่งขันทางการค้าในฐานะตัวแทนจากกระทรวงพาณิชย์เป็นกรรมการบริษัทจัสมีน อินเตอร์เนชันแนล จึงทำให้เกิดข้อกังขาต่อสาธารณชนในเรื่องการดำรงตำแหน่งที่อาจก่อให้เกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) (ดูรายละเอียดในตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า และ กรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการกับธุรกิจและการเมือง

รายชื่อ	ธุรกิจ	เป็นกรรมการในบริษัทหรือเป็นลูก	ถือหุ้นในบริษัทหรือเป็นกรรมการ	เป็นพริจก	เป็นรัฐมนตรีหรือเป็นปรึกษา	คณะกรรมการทางการ
ศ. โทธารามิก	JASMIN และ TT&T	นายทฤษฎี โทธารามิก (ลูกชาย) เป็นกรรมการบริษัทย่อยของ JASMIN	นายทฤษฎี นายอนุพงศ์ โทธารามิก ถือหุ้นบริษัท JASMIN , นายอดิษฐ์ และ JASMIN ถือหุ้น บ. TT&T	นายอดิษฐ์ โทธารามิก (500,000 บ)	ร.ท. กระทรวงพาณิชย์	คณะกรรมการแข่งขันทางการค้า ปี 2545
วรพล โสคติยานุรักษ์	JASMIN	กรรมการบริษัทจัสมีน อินเตอร์เนชันแนล (JASMIN)	-	-	-	คณะกรรมการแข่งขันทางการค้า ปี 2545
บัณฑิต อิศวาณิชย์	ปูนซีเมนต์ไทย	กรรมการผู้จัดการบริษัทกฎหมายซีเมนต์ไทยนิติกรใหญ่ บ.ปูนซีเมนต์ไทย (มหาชน)	-	-	-	คณะกรรมการแข่งขันทางการค้า ปี 2545
ร.ท. สุชาช เชาววิเศษ (อดีตรับผิดชอบการค้าภายใน)	เซเว่น อีเลเวน (หรือ CP)	กรรมการ บ. เซเว่น อีเลเวน	-	ร.อ. สุชาช เชาววิเศษ (100,000 บ.) และเชษฐ เชาววิเศษ (30,000)	ร.อ. สุชาช เชาววิเศษ (รวม. กระทรวงการคลัง)	คณะกรรมการกลางว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ปี 43

หน่วยงาน	บริษัท	บริษัทที่ปรึกษา	ผู้ดำเนินการ	ปีงบประมาณ	งบประมาณ	ผลการดำเนินงาน
นายทวี ทรุฑนทร	ทีซีซี โฮลดิ้ง (กลุ่มแสง โสม)	กรรมการบริษัททีซีซี โฮลดิ้ง				คณะกรรมการพิจารณาว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ปี 2543
นาย สมภพ เจริญกุล	LOXLEY	กรรมการบริษัทลอคซ์เลย์ บอร์ด คาสท์แอนด์คัมมิเตีย และก๊อกล็อกซ์เลย์ โอ โทสต์ (บ. ลอคซ์เลย์เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท TT&T 12.75%)				คณะกรรมการกฤษฎีกาว่าด้วยการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ปี 2543 และ 45

ที่มา กรมทะเบียนการค้ากระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานกฤษฎีกา และหนังสือพิมพ์หลายฉบับ

โดยสรุปแล้ว จะเห็นได้ว่าบุคคลที่อำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการแข่งขันในตลาดให้เป็นธรรมคือทั้งธุรกิจและผู้บริโภคหลายรายมีผลประโยชน์เกี่ยวโยงกับธุรกิจผูกขาด ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจในกลุ่มสื่อสาร กลุ่มก่อสร้างเช่น ปูนซีเมนต์ กลุ่มอาหาร เช่น เครื่องเจริญโภคภัณฑ์ และธุรกิจสุราเช่นกลุ่มแสงโสม เป็นต้น การที่กลุ่มผลประโยชน์ธุรกิจมีหน้าที่เป็นผู้ดูแลกติกาการแข่งขันทำให้ประชาชนตั้งข้อสงสัยว่าผู้คุมกฎซึ่งอาจจะมีส่วนได้ส่วนเสียกับกรณีพิพาทจะทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของผู้บริโภคได้อย่างเต็มความสามารถหรือไม่

4. ผลงานของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า

ตั้งแต่ปี 2542 ซึ่งประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า และคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า ได้มีการรื้อเรื่องเรียนเกี่ยวกับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมที่สำคัญ 2 กรณีคือ กรณีการควบรวมกิจการของบริษัทยูไนเต็ด บรอดคาสต์ติ้ง คอร์ปอเรชั่น (UBC) และ กรณีการขายสุราฟ่งเบียร์ของกลุ่มแสงโสมและบริษัทเบียร์ไทย (1991) ซึ่งมีผลการพิจารณาเป็นดังนี้

▪ กรณีการควบรวมกิจการของบริษัท UBC

ก่อนปี 2541 ธุรกิจโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิก (เคเบิลทีวี) มีผู้แข่งขัน 2 รายคือ บริษัท อินเตอร์ เนชันแนล บรอดคาสต์ติ้ง คอร์ปอเรชั่น (มหาชน) จำกัด (IBC) และ บริษัท ยูทีวี เคเบิลเน็ตเวิร์ค (มหาชน) จำกัด (UTV) แต่เนื่องจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ทำให้บริษัท IBC และ UTV ได้รวมกิจการกันในเดือนกุมภาพันธ์ โดยให้เหตุผลเรื่องความอยู่รอดของบริษัท ในชื่อใหม่ว่าเป็นกลุ่มบริษัทยูไนเต็ด บรอดคาสต์ติ้ง คอร์ปอเรชั่น (UBC)

คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าได้ทำการพิจารณาข้อร้องเรียน กรณี การควบรวมกิจการของ UTV และ IBC ในปี 2543 และได้พบพฤติกรรมกีดกันทางเลือกของผู้บริโภคจริงตามรายงานของ

จะดูหรือไม่คู่ก็จำเป็นต้องซื้อ และแม้ว่า UBC จะได้มีทางเลือกให้ซื้อแพคเกจได้ทั้งแบบราคาแพงคือ Gold package และแบบราคาถูก mini package และ silver package แต่บริษัทก็ได้สร้างทางเลือกให้กับผู้บริโภคอย่างแท้จริง เนื่องจากแพคเกจราคาถูกได้ตัดรายการที่เป็นที่นิยมออก เช่น รายการกีฬาและภาพยนตร์ นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการยังพบว่าบริษัทได้พยายามกีดกันมิให้สมาชิกรับรู้เกี่ยวกับ Silver package และได้กระทำการที่ไม่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ต้องการสมัครสมาชิกในแพคเกจราคาถูกจริง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคณะอนุกรรมการจะสรุปผลการศึกษาว่า บริษัท UBC มีพฤติกรรมที่อาจจะเป็นการกีดกันทางเลือกของผู้บริโภคจริง แต่ในที่สุด คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าก็ได้มีมติในเดือนกันยายน ปี 2543 ว่า การดำเนินธุรกิจของกลุ่มบริษัท ไม่มีความผิดตาม มาตรา 27(1)¹ แห่ง พ.ร.บ. แข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542 แต่ก็เพียงได้มีมติให้ อ.ส.ม.ท. อัตราค่าบริการของกลุ่มบริษัท UBC และเพิ่มแพคเกจให้ผู้บริโภค เนื่องจากเห็นว่า อ.ส.ม.ท. เป็นผู้ให้สัมปทานเคเบิลทีวี และเป็นหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลด้านราคาอยู่แล้ว

▪ กรณีการขายสุราฟ่งเบียร์ของกลุ่มแสงโสมและบริษัทเบียร์ไทย (1991)

พฤติกรรมกรรมการขายสุราฟ่งเบียร์ช้างเป็นพฤติกรรมทางการตลาดเชิงรุกของกลุ่มแสงโสม ซึ่งต้องการเพิ่มส่วนแบ่งตลาดให้กับเบียร์ช้างของบริษัทในเครือ คือ บริษัทเบียร์ไทย (1991) แม้ว่าพฤติกรรมกรรมการขายสุราฟ่งเบียร์จะพบเห็นได้อย่างทั่วไปทั่วประเทศ และเป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์มาอย่างยาวนานตั้งแต่ปี 2540 ต่อมา ในเดือนมิถุนายน 2543 หลังจากที่คณะอนุกรรมการได้ศึกษาข้อเท็จจริงและได้พบพฤติกรรมขายสุราฟ่งเบียร์จริงในตัวแทนจำหน่ายและร้านค้าขายส่ง ซึ่งถือว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการจำกัดทางเลือกของผู้บริโภค และเป็นมีมติเป็นเอกฉันท์ว่าการกระทำดังกล่าวฝ่าฝืนมาตรา 25(2)¹ แห่ง พ.ร.บ. การแข่งขันทางการค้าปี 2542

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าจะพบพฤติกรรมกีดกันทางการค้าจริง แต่ในที่สุด คณะกรรมการฯ กลับใช้ช่องทางทางกฎหมายตัดสินว่า เนื่องจากพระราชบัญญัติแข่งขันทางการค้ายังมีได้กำหนดคำจำกัดความของการมี “อำนาจเหนือตลาด” คณะกรรมการแข่งขันฯ จึงไม่สามารถยับยั้งการใช้พฤติกรรมดังกล่าวหรือออกบทลงโทษได้

มาตรา 27 ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจอื่นกระทำการใดๆ อันเป็นการผูกขาด วัลลภการแข่งขัน หรือจำกัดการแข่งขันในตลาดสินค้าโภคภัณฑ์ หรือบริการโดยวิธีการหนึ่งในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) กำหนดราคาขายสินค้าหรือบริการเป็นรายชนิดเดียวกัน หรือห้ามที่ตกลงกัน หรือจำกัดปริมาณการขายสินค้าหรือบริการ

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วงจรร่วมความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจผูกขาดและการเมืองในประเทศไทยเป็นการเชื่อมผลประโยชน์ซึ่งกันและกันที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและพบได้ในหลายๆ รัฐบาล โดยเฉพาะกับบุคคลในคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลชุดปัจจุบันซึ่งมีรากฐานครอบครัวมาจากกลุ่มธุรกิจ จากการศึกษาได้พบว่าการเข้ามาของกลุ่มธุรกิจผูกขาดสามารถเข้าถึงอำนาจทางการเมืองได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งจากการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง และการส่งตัวแทนดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีหรือที่ปรึกษารัฐมนตรี เป็นต้น

การที่กลุ่มทุนผูกขาดสามารถแทรกแซงการทำงานของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า และคณะกรรมการกำหนดราคาสินค้าและบริการทำให้ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ในสมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัยแม้จะมีการประชุมของคณะกรรมการฯ เป็นระยะๆ แต่ผลการวินิจฉัยทั้งกรณีของโทรทัศน์เคเบิล ยูบีซี และ เหล้าฟ่งเบียร์ก็เป็นที่เคลือบแคลงใจของสาธารณชน ต่อมาในสมัยรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเริ่มตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2544 ปรากฏว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ไม่เคยมีการเรียกประชุมคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าเลย แม้แต่ครั้งเดียวและไม่มีการคัดเลือกกรรมการชุดใหม่เมื่อกรรมการชุดเดิมหมดวาระลงเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 จนกระทั่งเดือนเมษายน พ.ศ. 2545 ก่อนการอภิปรายไม่ไว้วางใจเพียงเล็กน้อยจึงมีการคัดเลือกกรรมการฯ ชุดใหม่และเริ่มมีการประชุม

ประสบการณ์ที่ผ่านมาชี้ให้เห็นถึงการละเลยในการที่จะกำกับดูแลและควบคุมกติกากการแข่งขันของภาครัฐซึ่งทำให้ธุรกิจและประชาชนหลายรายได้รับความเดือดร้อน โดยไม่ได้รับความเป็นธรรม คณะผู้วิจัยจึงขอเรียกร้องให้รัฐบาลมีความจริงจังในการแก้ปัญหาการผูกขาดในระบบเศรษฐกิจไทย ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะทั้งระยะสั้นและระยะยาวดังต่อไปนี้

ระยะสั้น

- ควรกำหนดให้กรรมการทุกคนแจ้งผลประโยชน์ทางธุรกิจต่อสาธารณชน เพื่อเป็นเครื่องยืนยันว่ากรรมการทุกคนพร้อมจะถูกรตรวจสอบจากสาธารณะได้ตลอดเวลา
- กรรมการที่มีส่วน ได้ส่วนส่วนเสียกับกรณีพิพาท ไม่ควรได้สิทธิเป็นผู้พิจารณาและตัดสินในกรณีนั้นๆ เพื่อให้คำวินิจฉัยและคำตัดสินเกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายอย่างแท้จริง
- ควรสร้างกระบวนการพิจารณากรณีการแข่งขันมีความโปร่งใส เช่น มีการเปิดเผยคำวินิจฉัยรวม และคำวินิจฉัยเฉพาะกรรมการแต่ละรายต่อสาธารณะชนในลักษณะเดียวกับศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สาธารณะตรวจสอบได้ว่ากรรมการใช้หลักวินิจฉัยที่เป็นเหตุเป็นผลหรือไม่

- ควรเร่งพิจารณาความหมายของคำว่า "อำนาจเหนือตลาด" อย่างจริงจัง เพื่อให้ผู้บริโภครู้ที่มาตรา 25 และ 26 ได้อย่างแท้จริง

ระยะยาว

- ควรแก้กฎหมายในส่วนขององค์ประกอบของคณะกรรมการเพื่อที่จะมีให้มีผู้แทนภาคเอกชนอยู่ในคณะกรรมการ เนื่องจากคณะกรรมการผู้ซึ่งจะมารับหน้าที่กำกับการแข่งขันของภาคเอกชนไม่ควรมีส่วนได้เสียกับบริษัทเอกชนใดๆ และให้มีตัวแทนจากองค์กรผู้บริโภคอยู่ในคณะกรรมการ
- ควรกำหนดให้คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าเป็นองค์กรอิสระที่ไม่ขึ้นอยู่กับการกระทรวง เพื่อให้ปลอดจากการแทรกแซงและอิทธิพลทางการเมือง โดยที่มาของกรรมการควรมาจากการสรรหาของรัฐสภา
- ควรแก้ไขพระราชบัญญัติแข่งขันทางการค้าให้มีผลครอบคลุมถึงรัฐวิสาหกิจ เนื่องจากในปัจจุบัน รัฐวิสาหกิจซึ่งประกอบธุรกิจผูกขาดและกึ่งผูกขาดหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจพลังงาน ธุรกิจการบิน และธุรกิจสาธารณูปโภคหลายแห่ง แต่ผู้บริโภคงค์ยังไม่สามารถใช้มาตรการทางกฎหมายร้องเรียนได้หากพบว่ารัฐวิสาหกิจเหล่านั้นมีพฤติกรรมการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม

**สรุป. เกี่ยวข้องอย่างไรกับ
การผูกขาดทางธุรกิจ?**

“ ประชาธิปไตยในภาคการเมืองจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากปราศจาก
ประชาธิปไตยในภาคธุรกิจ ”

แจ้งความสัมพันธ์อำนาจทางการเมืองกับธุรกิจผูกขาด

TT&T (Jasmin)
โทรศัพท์เลข
TTC Finance

SHINSAT
AIS
บริษัทคนไทย
CPFT, UBC
BEC

กรมการคลัง
สำนักงานรัฐ

**ขนาดของธุรกิจผูกขาดในประเทศไทย
(ไม่รวมรัฐวิสาหกิจ)**

- ▶ ธุรกิจผูกขาด: มีออี ดาเวียม โทรทัศน์พื้นฐาน โทรทัศน์ระบบบรอดแบนด์ ปูนซีเมนต์ อาหารสัตว์ เหม้า เบียร์
- ▶ 8.6% ของ GDP
- ▶ 18.3% ของรายได้รวมในตลาดหลักทรัพย์ (62.5% ถ้ารวมรัฐวิสาหกิจ)

ผู้ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับการเมือง

- ▶ คณะรัฐมนตรี
- ▶ ที่ปรึกษา
- ▶ ผู้ที่บริจาคเงินให้กับพรรคการเมือง (2541-2544)

**ผู้ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับการเมือง
ธุรกิจผูกขาด**

- ▶ นักการเมืองที่เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทแม่และบริษัทลูก
- ▶ นักการเมืองที่เป็นกรรมการในบริษัทแม่และบริษัทลูก
- ▶ ญาติของนักการเมือง (เฉพาะที่ใช้นามสกุลเดียวกัน) ที่เป็นกรรมการหรือผู้ถือหุ้นในธุรกิจผูกขาด

ความสัมพันธ์ของธุรกิจผูกขาดกับการเมือง

ประเภทธุรกิจ	บริษัท/องค์กร	มีกรรมการในพรรคการเมือง	มีกรรมการในรัฐบาล	มีกรรมการในรัฐวิสาหกิจ	มีกรรมการในหน่วยงานราชการ
การธนาคาร	AIB, ธนาคารพาณิชย์, ธนาคารแห่งประเทศไทย	✓	✓	✓	✓
พาณิชย์	TTAT, JASMIN	✓	✓	✓	✓
สื่อ	บีบีซี ทีวี (ภาคทวิ) และบีบีซี ทีวี	✓	✓	✓	✓
ท่องเที่ยว	CPA, TA, UBC	✓	✓	✓	✓
พลังงาน	เอสทีเอ (1991) และ LSTV	✓	✓	✓	✓
โทรคมนาคม	บริษัทในเครือซีเอ็นที และบริษัท โทรทัศน์ น. และวิทยุโทรทัศน์ (บ. ทรูสปาร์ค)	✓	✓	✓	✓

องค์ประกอบของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (ตามกฎหมาย)

- กรรมการโดยตำแหน่ง 4 คน- รว. ทาณิชย์ ปลัด ก.ทาณิชย์ ปลัด ก.การคลัง และอธิบดีกรมการค้าภายใน
- ผู้ทรงคุณวุฒิ (8-12 คน) ซึ่ง กรม. แต่งตั้ง
  - ตัวแทน ก.พาณิชย์ 3 คน (นายบรรพต โสภคิตานุกักร์ นายกิจจา งานทวี และนายรักษ์ คุณทโยก)
  - ตัวแทน ก.คลัง 2 คน (นายสมิตชัย ฉิมหงษ์พันธุ์ และ นายประสิทธิ์ กาญจนศักดิ์ชัย)

องค์ประกอบของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (ตามกฎหมาย) - ต่อ

- ตัวแทน ศาลอาญการค้า 3 คน (นายประสิทธิ์ ประทีปเตตนุ นายพงศ์ศักดิ์ อัสตฤกษ์ และนายวัชรพรพรรณเชษฐ)
- ตัวแทนสภาอุตสาหกรรม 3 คน (นายประสิทธิ์ โทธีวรคุณ นายเชมทัต ชุมนรดิษฐ์ และนายฉัตรชัย บุญรัตน์)

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2545

1. นายทาณิชย์ - ปลัด ก.พาณิชย์	ราชการ
2. ปลัดกระทรวงพาณิชย์ - นายภาณุ วัฒนธรรพร	ราชการ
3. ปลัดกระทรวงการคลัง - นายสมใจนึก เวียงสุว	ราชการ
4. เลขาธิการ (อธิบดีกรมการค้าภายใน) - นายฉัตรชัย ชุมนรดิษฐ์	ราชการ
5. นาย อิศรา อมาตย์	เอกชน
6. นาย ภิรมย์ อมาตย์	เอกชน
7. นาย อรรถ - โสภคิตานุกักร์	เอกชน
8. นาย ชลสิทธิ์ ฉิมหงษ์พันธุ์	เอกชน
9. นาย ประสิทธิ์ กาญจนศักดิ์ชัย	เอกชน
10. นาย ประสิทธิ์ ประทีปเตตนุ	เอกชน
11. นาย ประสิทธิ์ อัสตฤกษ์	เอกชน
12. นาย วัชรพรพรรณเชษฐ	เอกชน
13. นาย วัชรพรพรรณเชษฐ	เอกชน
14. นาย ประสิทธิ์ โทธีวรคุณ	เอกชน
15. นาย ชุมนรดิษฐ์	เอกชน
16. นาย ฉัตรชัย บุญรัตน์	เอกชน

ความสัมพันธ์ของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า และกรรมการกลางว่าด้วยการค้าหนครเวลาสินค้า กับธุรกิจและการเมือง

รายชื่อ	ธุรกิจ	มีกรรมการในพรรคการเมือง	มีกรรมการในรัฐบาล	มีกรรมการในรัฐวิสาหกิจ	มีกรรมการในหน่วยงานราชการ
ศาลอาญการค้า	JASMIN และ TTAT	✓	✓	✓	✓
สภาอุตสาหกรรม	JASMIN	✓	✓	✓	✓
ศาลอาญการค้า	บริษัทในเครือซีเอ็นที (บ. ซีเอ็นที)	✓	✓	✓	✓
สภาอุตสาหกรรม	บีบีซี ทีวี	✓	✓	✓	✓
สภาอุตสาหกรรม	บริษัทในเครือซีเอ็นที	✓	✓	✓	✓

ผลงานที่ผ่านมาของคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

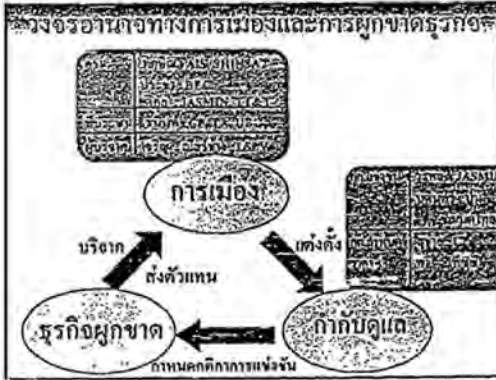
- ผลการพิจารณา 2 กรณี
  - กรณี UBC
    - ไม่ขัดมาตรา 27(1) ให้ อสมท. ทบทวนอัตราค่าบริการ
  - กรณีรถไฟฟ้าฟางเบียร์
    - สรุปว่ามีพฤติกรรมการที่ขัดกับบทบัญญัติของกฎหมายจริงแต่เนื่องจากยังไม่มีการกำหนดค่าจ่ำกักความของกรณี "อำนาจเหนือตลาด" จึงไม่สามารถบังคับให้หรือลงโทษได้

Note : หน้าที่ของคณะกรรมการ

- ▶ การรวมธุรกิจของกลุ่มผู้ซื้อเป็นผู้ผูกขาด และมีอำนาจเหนือตลาด
- ▶ ขัดข้อกำหนดมาตรา 27 (1) กลุ่มผู้ซื้อได้พยายามสร้างอุปสรรคในการแข่งขันของผู้ประกอบการ

วัตถุประสงค์ของคณะกรรมาธิการ

- ผู้ซื้อหรือการเข้ากับซื้อเป็นแพคเกจ
- บรรดารายการที่มีความนิยมกันในแพคเกจราคาถูก เป็นการจำกัดทางเลือกของผู้ซื้อใหม่ให้ซื้อ Gold package
- กลุ่มผู้ซื้อที่ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค
- การละเมิดของ สคบ. 2551
- มาตรการป้องกันผู้บริโภคและผู้ประกอบการใหม่และเล็ก

ข้อเสนอแนะ

ระยะสั้น

- ให้กรรมการทุกคนแจ้งผลประโยชน์ทางธุรกิจต่อสาธารณชน
- กรรมการที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับกรณีพิพาท ไม่ควรได้สิทธิเป็นผู้พิจารณาในกรณีนั้นๆ

ข้อเสนอแนะ (ต่อ)

ระยะสั้น

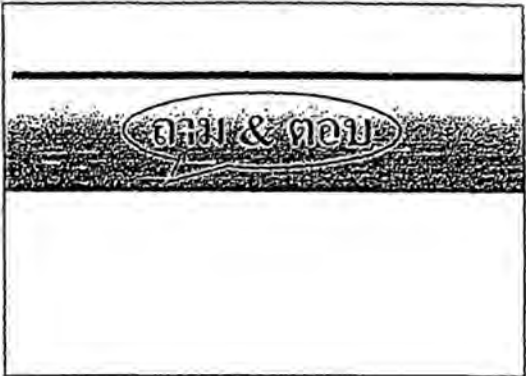
- ให้กระบวนการพิจารณากรณีการแข่งขันมีความโปร่งใส เช่น มีการเปิดเผยคำวินิจฉัยรวม และคำวินิจฉัยเฉพาะกรรมการแต่ละรายในลักษณะเดียวกับศาลรัฐธรรมนูญ
- ควรเร่งพิจารณาความหมายของ "อำนาจเหนือตลาด" อย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ (ต่อ)

ระยะยาว

- แก้กฎหมายในส่วนขององค์ประกอบของคณะกรรมการให้มีผู้แทนภาคเอกชนอยู่ในคณะกรรมการ
- ให้คณะกรรมการแข่งขันทางการค้าเป็นองค์กรอิสระที่ไม่ขึ้นกับกระทรวง

- การแก้ไขพระราชบัญญัติแข่งขันทางการค้าให้มีผลครอบคลุมถึงรัฐวิสาหกิจ

บรรณานุกรม

"พาณิชย์เปิดโผ 17 ธุรกิจผูกขาด 24 บริษัทเฮลุดบัญชีดำ", หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์, วันที่ 27 สิงหาคม 2544.

"หุ้นในพอร์ตของ นักการเมือง-นายทุน-คนใกล้ชิด และผู้สนับสนุนพรรคไทยรักไทย", หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ, วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2545, หน้า 4.

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 22 ก, พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542, 31 มีนาคม 2542.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, โครงการสำรวจพฤติกรรมทางการตลาด เพื่อสนับสนุนระบบการแข่งขันตามโครงการส่งเสริมระบบการแข่งขันทางการค้าที่เกื้อหนุนการส่งออก, กุมภาพันธ์ 2545.

